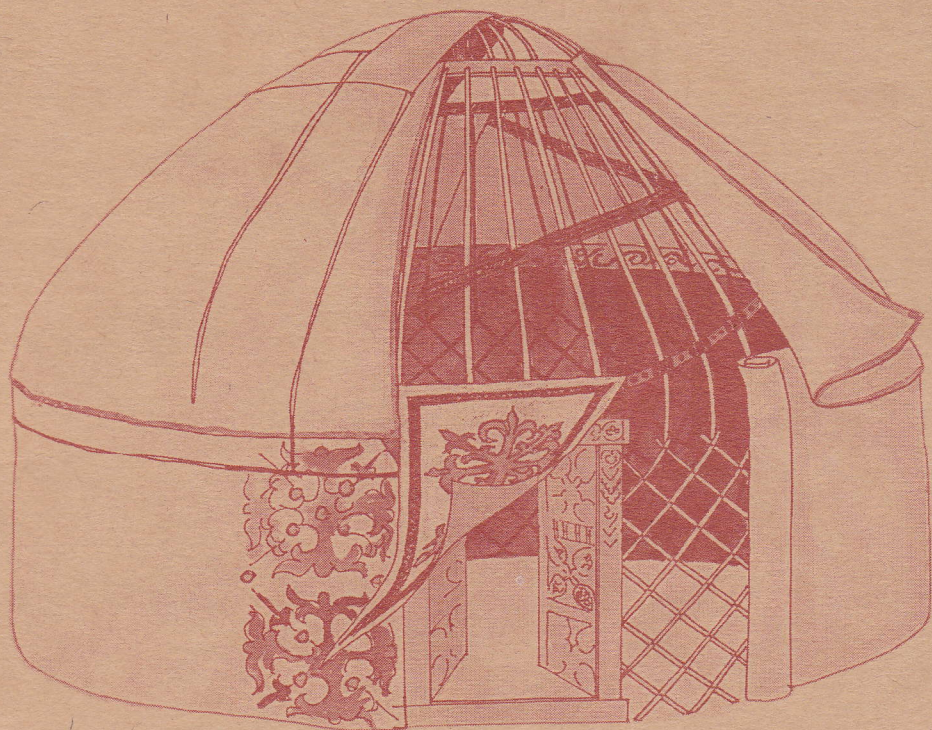

JURTA AVATÁS

Zalaegerszeg

Gébárti-tó

1996. augusztus 17.

MEGHÍVÓ

A Kézművesek Háza, a Zala megyei Népművészeti
Egyesület és a jurta építői
szeretettel meghívják Önt és kedves családját
a Honfoglalás 1100. évfordulójának
tisztelőére épített

JURTA AVATÁSÁRA

1996. augusztus 17-én 18 órakor
Zalaegerszegen a Gébárti tó mellett.

PROGRAM:

16 ⁰⁰ – 18 ⁰⁰	A jurtát építő népművészek mesterség bemutatója
18 ⁰⁰	A Zalai Gyepűvédők Nemzetségének honfoglalás-
kori harcászati és lovas-íjász bemutatója
18 ¹⁵	A Zalai Táncegyüttes „Sámán”c. műsora
18 ⁴⁵	A Zalai Gyepűvédők Nemzetségének honfoglalás-
kori harcászati és lovas-íjász bemutatója
	A Hadúr kardjának tisztelete
19 ⁰⁰	A jurtát építő népművészek közössége jelképesen
átadja a jurtát Zalaegerszeg városának
Avató beszédet mond: Dr. Gyimesi Endre
Zalaegerszeg Megyei Jogú Város polgármestere

Augusztus 18, 19, 20-án

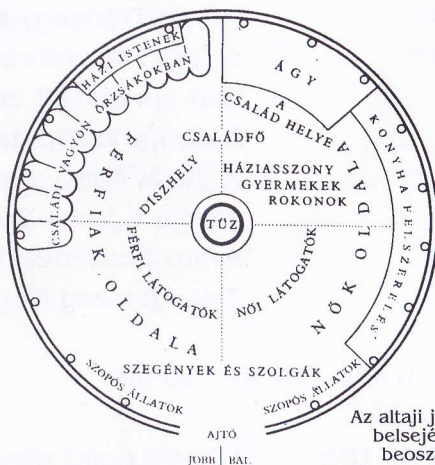
16 ⁰⁰ – 19 ⁰⁰	A jurtát építő népművészek mesterség bemutatója

A JURTA FELÁLLÍTÁSA

„A jurta évszázadok, évezredek alatt kialakult építmény, a népi tapasztalatok csodája. Olyan épület, amelynek alaprajza nagyobbra vagy kisebbre, magassága alacsonyabbra vagy magasabbra vehető. Kör alakú rácsfalból és föléje emelt dorongkupolából áll. Leírásakor Almásy Györgyre és a múlt században Ázsiában dolgozó Vilhelm Radlov orosz akadémikusra hagyatkozunk. Lássuk előbb Almásynak a kirgizeknél, kalmüköknél és türkméneknel szerzett tapasztalatait: „A jurt felállítása alkalmával először a »kerege« nevezetű kerek rácsfalakat állítják fel, amelyek a golyaorr módjára összerótt, szíjakkal összekötözött lécecskékből állnak. Ezeket egyszerűen a földre állítják, egymással összekötik, s a fal két összehozott végét a négy durva deszkából összerótt ajtókerettel fogják egybe. A jurt nagyságát rendszerint ezeknek a keregeknek ... száma szerint ítélik meg, amelyeknek hossza kiegyenesítve 3-4 méter. A rendes jurt négykeregés ... kerülete 12-14 méter, átmérője pedig 4-5 méter, de vannak ezeknél jelentékenyen nagyobb jurtok is ... Ha a keregék már rendszeren körben fel vannak állítva, akkor felső végük sekély behajlásán keresztül kötéllel szilárd gyűrűvé kötözik össze. Ezután hosszú doronggal valami 1,5-2 átmérőjű fagyűrűt emelnek fel kellő magasságra, mert ez lesz a sátor tetejének befejezése s egyszersmint a füst kieresztésére szolgáló nyílás ... külső peremén lyukak vannak, amelyekbe hosszú, tető alakban meggörbített póznák hegyes végét dugják, s ezeken nyugszik a nemezfedél. Alsó végük át van lyukasztva, s ezen keresztül húznak kecskeszörből készült tarka zsinórdarabokat, amelyekkel a keregebotok kereszteződésének helyén, ott, ahol két ilyen bot keresztezi egymást, odakötözik őket. A négykhanátos jurtnak mintegy 60-70 póznája van. Ha a favázat, amely valami óriási madárkalitkához hasonlít, felállították, akkor csak a sajátságosan szabott és megfelelően összevarrt nemeztakarókat húzzák rá, s azzal a ház készen van ... Alig tíz perc alatt tökéletesen készen áll a jurt, hacsak elég női kéz dolgozhatik a felállításán. Mert mint minden munkát, úgy a jurt felállítását is a nők végzik ...” (Almásy következetesen jurtot írt.)

Ez a jurta pompás lakás. Csöppet sem kezdetlegesebb az épített háznál, inkább tökéletesebb. A honfoglaló magyarok jurtáinak nyomát sorozatban találtam meg a felgyői (Csongrád megye) honfoglalaskori faluásatásomon. Nemezsátrairól megemlékeznek az arab írók is. Al Berki azonban megemlíti kunyhóinkat is, amidőn így jellemez minket: „A nép kunyhókban és sátrakban lakik, követve az eső hullását s a fű sarjadását.”

A jurtában az élet szabályozottan folyt, erről bőséges híradást kapunk Radlov akadémikustól. Középen állt a tűzhely, s egész nap égett a tűz. Ha a jurtát az ajtótól számítva négy nagy, nagyjából egyforma körcikkre osztjuk, akkor megkapjuk a benne folyt élet egész rendszerét.” /László Gyula/

Az altaji jurta belsejének beosztása
Radlov nyomán.

Jurtát avatunk

Több, mint tíz éve álmodozunk róla, hogy egyszer majd mi is építünk egy jurtát, egy hajlékot, egy napkeletit, hogy számot adunk a tudásról, amit az ősök ránk bízta, felmutatjuk, hogy 1100 év múltán is itt a Kárpát-medencében élnek emberek, akik őrzői az ősi kézműves kultúrának.

A Honfoglalás 1100. évfordulóján épített jurtánk hitvallás magyarságunkról, közösségi kultúránkba vetett hitünkről. Öröm és nyugalom tölti el szívünket, hogy híd lehetünk a múlt és a jövő között, hogy az ősök fogták a kezünket és bátorították lelkünket, hogy a felvállalt feladatot elvégezzük.

Kivételes pillanatai a sorsnak, hogy a hajléképítés közben ugyanazokat a gondokat, érzéseket és örömet érezhettük át, mint honfoglaló eleink.

Külön öröm, hogy a jurtát építő népművészek közösségét sokan segítették: Zalaegerszeg Város Közgyűlése, vállalatok, egyéni vállalkozók, magánszemélyek. Köszönet érte. És köszönjük családtagjainknak, hogy az elmúlt hónapokban elviselték otthoni hiányunkat, a jurtaépítés összes izgalmát.

És azoknak a barátainknak is köszönetet mondunk, akik az elmúlt két évtizedben tanításukkal, szellemi kisugárzásukkal, munkásságukkal megtanították nekünk a hagyományok szeretetét, a magyar népművészet és kézműves kultúra mérhetetlen tiszteletét: Bánszky Pál, Borbély Jolán, Csókos Varga Györgyi, Kerecsényi Edit, Keszei Sándorné, Kongur Istvánné Maxumkizi Ongaisa, Nagy Mari, Petánovics Katalin, Petrás Anna, Péterfy László, Pólya Zoltán, Voitkó Istvánné, Vidák István.

A jurta építői

A JURTA ÉPÍTŐI:

BABEC JÁNOSNÉ
BAETSEN, JAN
BARÁNKA JÓZSEF
BECS ISTVÁN
BEDI LÁSZLÓ
BEKE BERNADETT
BERECZKY CSABA
BÉCSI PÉTER
BIHARVÁRI JÓZSEF
BOA ENDRE
BOCSKOR KÁROLYNÉ
BORSOS ÁGNES
BÖDE CSABA
BUJTOR TIBOR
CIKAČ, IVÁN
CIKAČ, JOSIP
CZÉMAN GÁBOR
CZUPPON PÉTER
CZVETKÓ TAMÁS
CSIKI LÓRÁNT
CSUTI TIBOR
DÁVIDOVITS ZSUZSANNA
DEVECZ ZSUZSA
FARKAS IMRE
FARSANG LAJOS
FELBER LÁSZLÓNÉ
FITOS DEZSŐ
FÜLÖP FERENC
GÖMBÖS KATALIN
GÖNCZI MIKLÓS
GYENESE TAMÁS
GYULAI ANTAL
HAJDÚ FLÓRIÁN
HALÁSZ PIROSKA
HANDRIKNÉ KOVÁCS JUDIT
HAULITUSZ ANIKÓ
HORVÁTH ÉVA

A vázszerkezet anyagának előkészítése

HORVÁTH ZOLTÁNNÉ
ILIÁS MÁRTA
ILLÉS DÓRA
JAMNICZKY ZSOLT
JANKOVICH TAMÁS
JÓZSA BORBÁLA
KANIZSAI GENOVÉVA
KARÁSZINÉ TAMÁSI ESZTER

A tartófák hajlítása

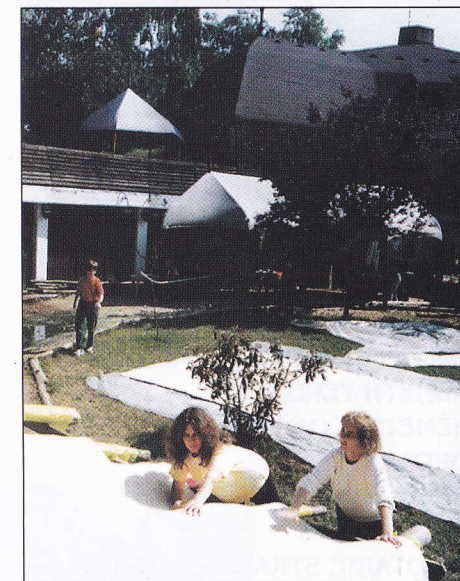
A kártolt gyapjú felrakása

KASZÁSNÉ KERESE MARGIT
KÁLECZ ISTVÁN
KELEMEN HENRIETT
KISS BERNADETT
KISS ERZSÉBET
KISS HAJNALKA
KISS LAJOSNÉ
KOZÁK ÉVA
KRISTÖF ÉVA
KONRÁD LAJOS
KOSZORÚS ANIKÓ
KOTNYEK FLÓRA
KOVÁCS ANDREA
LAKATOS BENŐ
LÁBODINÉ PASSA GYÖNGYI
LEIER JÁNOS
LÉNÁRT CSILLA
LOVIG TÍMEA

A nemezlap készítése

MAGYAR ZOLTÁN
MILE JUDIT
MOLNÁR ESZTER
MOLNÁR ISTVÁN

A nemezlapok szárítása

Terme szövés

Készülnek a jurta szalagok

MOLNÁRNÉ RISSKÓ ERZSÉBET
MÓNOK LÁSZLÓ
NAGY BÉLA
NAGYNÉ KOVÁCS KATALIN
NÉMETH FERENC
NÉMETH ILONA
OROT ISTVÁN
OROT ISTVÁNNÉ
PAKSA ENIKŐ
PALOTAINÉ STRAUB GYÖNGYI
PÁL FERENC
PEKK APOLLÓNIA
PÉTER KATALIN
PREISINGER GYULA
PREISINGER GYULÁNÉ
PRÉMECZ JÓZSEF
POLÁK LÁSZLÓ
PÓLYA ZOLTÁN
PULAI LÁSZLÓ
RADNAI LÁSZLÓ
REZESNÉ CZINDERI ANDREA
RÉDEI IMRÉNÉ
RÉV CSILLA ANIKÓ
RÖST GERGELY
RUFF JÁNOSNÉ
SÁRI ADÉL
SCHEILING JÓZSEF
SCHEILING JÓZSEFNÉ
SCHILLER GYÖRGY

A bőr kikészítése

SEPSI ISTVÁN
SEPSI VERA
SIMON FERENCNÉ
SIMON JÓZSEF
SIMON MARIANNA
SKRABUT ÉVA
STILLER GÁBOR
STILLER GÁBORNÉ
STILLER RICHARD
STRAZSEK SAROLTA
SZABÓ EMŐKE
SZALAI ANNAMÁRIA
SZÁNTÓ BÉLA
TAKÁCS FERENC
TAMÁS MELINDA
TARJÁNNÉ CSEMNICZKY MÁRIA
TEPERICS RITA
TÓTH ISTVÁNNÉ

A kerege összeállítása

Nemezlapok szegése sodratokkal

DR. TÓTH JÁNOSNÉ
TÓTH ZOLTÁNNÉ
UZSOKI CECILIA
VARGA DÉNESNÉ

Felvetés a szövött szalagokhoz

VERES MÁRIA
VÖRÖS SÁNDOR
ZAG LAJOSNÉ
ZSOVÁR ANITA

Jurta állítás

A JURTA ÉPÍTÉSÉNEK TÁMOGATÓI:

ZALAEGRSZEG MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
A HONFOGLALÁS 1100 ÉVES ÉVFORDULÓJÁNAK EMLÉKBIZOTTSÁGA
A ZALAEGRSZEGI MILLECENTENÁRIUMI BIZOTTSÁG
NÉPMŰVÉSZETI EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGE

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP KÖZMŰVELŐDÉSI SZAKKOLLÉGIUMA
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP NÉPMŰVÉSZETI SZAKKOLLÉGIUMA

ORSZÁGOS KÖZMŰVELŐDÉSI PÁLYÁZAT

ANDRÁSHIDAI HÚSÜZEM KFT.

AUTÓ FATÉR KFT.

BALATON FÜSZÉRT KERESKEDELMI RT.

FLEISCH BT.

FÓRUM PRESSZÓ

GAÁL FERENC

GABONAFORGALMI ÉS MALOMIPARI VÁLLALAT

GOMBÁS HÚSSZALON

GOLDSUN HŰTŐIPARI RT.

GYULAI ANTAL ÖTVÖS

HAM AND HAM KFT.

HARTH LÁSZLÓ

HTR. TECHNIKAI RENDSZERSZOLGÁLTATÓ KFT.

KOMÁROMY PÉKSÉG

LETENYEI TSZ.

LIPUSZ FERENC

NAURATIL JÓZSEF

OLASZ ISTVÁN KERESKEDŐ

OLASZ ISTVÁNNÉ KERESKEDŐ

RIGÓ JENŐ

ROLETTI PRESSZÓ

TÖRPÉK TEJIVÓJA

VÁROSGAZDÁLKODÁSI KFT.

ZALA BÚTOR RT.

ZALACO SÜTŐ- ÉS ÉDESIPARI RT.

ZALABAROMFI RT.

ZALAERDŐ RT. NAGYKANIZSA

ZALAGAST KFT.

ZALAGÉP KFT. BAGOD

ZALATEJ RT.

A „GÉBÁRTI JURTA” ADATAI:

Felkészülési időszak az építésre: 1995. szeptemberétől
1996. áprilisáig

Az építés kezdete: 1996. április 20.

Az építés befejezése: 1996. augusztus 16.

Az építésben résztvevők száma: 122 fő

Felhasznált anyagok:

Fa: 8m³ kőrisfa

Gyapjú: 7q

Bőrszegek száma: 2800 db

Szövött szalagok: 140 m

Fonott, sodrott kötözők: 300 m

Munkafolyamatok:

Szervezés:	anyagbeszerzés, a táborok ellátása.
Famunkák:	fa kitermelés, kérgezés, hasítás, főzés, hajlítás, szárítás, formázás, fűrés, festés, faggyúzás és összeállítás bőrrel valamint faragások.
Bőrmunkák:	meszezés, mosás, szőrtelenítés, kifesztés, szárítás, darabolás, hasítás, bőrszeg készítés.
Nemezsmunkák:	gyékény és vászonvarrás, kártoltgyapjú felrakás, mintázás, locsolás, tömörítés, szárítás és szegés.
Szövési munkák:	terme szövés, szalagszövés, fonások, sodratok készítése a szerkezet rögzítése

